

A névmások utáni részben a szerző a tőle megszokott rendszerességgel számba veszi még a határozószókat (219–225.o.), az elöljárószókat (226–234.o.), a kötőszókat (235–237.o.), a módosítószókat (238–240.o.), az egyes partikulákat (241–243.o.), valamint a mondatzókat (244–245.o.), majd a mondatnani rész (246–332.o.) következik.

A mondat meghatározásával kapcsolatban a szerző elmondja, hogy annak a szó meghatározásához hasonlóan szintén sokféle definíciója lehetséges. Ez valóban így van, hiszen a nyelvészeti szakirodalomban a mondatnak több mint kétszáz definíciója létezik, amelyek között vannak a) tisztán strukturális, b) strukturális-szemantikai, c) tisztán szemantikai meghatározások. Ezek közül a szerző álláspontja leginkább az elsőhöz, azaz a tisztán strukturális szempontú definíciókhoz sorolható. Ezek azt hangsúlyozzák, hogy a mondat dichotomikusan (alanyból és állítmányból) felépülő szintaktikai egység, és ragozott igealakot (verbum finitum) tartalmaz, valamint hozzáteszik azt is, hogy szerkezetileg autonóm, tehát önálló megnyilatkozás. Ebben és az ezt követő részben, – amely az előző fejezetekhez hasonlóan szintén számos példával, sőt egyes esetekben szemléletes ábrákkal is illusztrált – hangsúlyosan megmutatkoznak a szerző által választott nyelvleírási stratégia, a függőségi grammatika előnyei. Könyvének utolsó fejezetében a szerző az egyeztetés eseteivel és a tagadással foglalkozik (333–352.o.). A kötetet a rövidítések jegyzéke (353–354.o.) és a felhasznált szakirodalom (355–356.o.) teszi teljessé.

Összegzőképpen elmondható, hogy a szerző az egyetemi szintű igényeknek is megfelelő horvát nyelvtan elkészítésével nagy feladatra vállalkozott, melyet azonban úgy sikerült megoldania, hogy –

pl. a számnevekről vagy a névmásokról szóló részben – új szempontokra is felhívta a figyelmet. Ezen felül a szerző a függőségi grammatika magyar nyelvű terminológiájának megalkotására is kísérletet tett, amely nyelvtanát a magyar nyelvész-társadalom számára is érdekessé teszi. A „Horvát nyelvtan” tehát magyarországi viszonylatban hiánypótló munka, amely bizvást ajánlható mind a függőségi grammatikával foglalkozó magyar nyelvészek, mind pedig a horvát nyelv iránt érdeklődők szíves figyelmébe.

Pátrovics Péter

*Eötvös Loránd Tudományegyetem,
eva.egri@uniqa.hu*

**VIDOBRAŽENJA ISTORIJE TA
KUL'TURI NARODU V SLOVO-
TVORENI: dopovidi XII Mižna-
rodnoji naukovoi konferenciji Komisii
zi slov'jans'kogo slovtvorenja pri
Mižnarodnomu komiteti slavistiv
(25–28 travnja 2010 p., Kiiv,
Ukrajna) – Zbornik dvanajste
konference Komisije za slovansko
besedotvorje pri Mednarodnem
slavističnem komiteju.** Ur. N. F. Kli-
menko, E. A. Karpilovs'ka. Naukove
izd. Kiiv: Vidavnicij Dmitra Burago,
2010. 471 str.

Tradicionalno vsakoletno znanstveno srečanje Komisije za slovansko besedotvorje se je v letu 2010 odvijalo v Kijevu, v prostorih nacionalne knjižnice, od 25. do 28. maja. Simpozij je potekal pod skupnim naslovom *Održi nacionalne zgodovine in kulture v besedotvorju*

v organizaciji Ukrajinske nacionalne akademije znanosti, Nacionalne biblioteke V. I. Vernadskega, Ukrajinskega komiteja slavistov, Inštituta za ukrajinski jezik, Filološkega inštituta kijevske nacionalne Univerze Tarasa Ševčenka in Komisije za slovansko besedotvorje pri MSK.

Posebnost in dobrodošla novost lanske konference je bil predhodno pripravljen in izdan obsežen istoimenski zbornik prispevkov, ki je bil predstavljen in udeležencem na voljo že v času konferenčnega druženja. Zbornik vključuje 31 prispevkov članov Komisije iz 12 držav (Avstrija, Belorusija, Bolgarija, Češka, Hrvaška, Makedonija, Nemčija, Poljska, Rusija, Srbija, Slovenija in Ukrajina) in 9 ukrajinskih vabljenih raziskovalcev, ki se s področjem derivacije ukvarjajo teoretično ali praktično. Dodatna novost je tudi kratka predstavitev članov Komisije z najpomembnejšimi bibliografskimi enotami (str. 443–471). Nedvomne zasluge za to pa imata urednici in programski vodji dr. Klimentko in dr. Karpilovs'ka z Inštituta za jezikoslovje. Posebej pa velja izpostaviti gostoljubje dr. Gricenka, direktorja Inštituta za ukrajinski jezik Ukrajinske akademije znanosti in umetnosti, ki ni bil samo imeniten gostitelj družabnega večera, ampak je poskrbel za bogate knjižne darove s področja ukrajinstike, za katere se mu v svojem imenu in imenu članov Komisije iskreno zahvaljujem.

Glede na dejstvo, da je bil vidik sprememb v slovanskih jezikih pod vplivom globalizacije in internacionalizacije že večkrat izpostavljen, je tokratna konferenca tematsko ubrala drugo perspektivo, saj je za izhodišče razmišljanja postavila nacionalno samobitnost v besedotvorju in sposobnost regeneriranja leksikona iz lastnih jezikovnih

prvin. S tem so bile odprte možnosti za predstavitev konkretnih teoretičnih in praktičnih raziskav sodobne slovanske derivatologije na pisnem gradivu slovanskih jezikov v kontekstu različnih metodoloških pristopov. V središču je bila problematika nacionalne konceptualizacije sveta in odrazi v tvorbi besed, ki so se je avtorji lotevali s tipoloških, kontrastivnih ali primerjalnozgodovinskih vidikov.

Prispevki v zborniku so razvrščeni po abecedi avtorjev. Zato je za vsebinsko orientacijo primernejša njihova predstavitev znotraj dveh prepoznavnih tematskih sklopov, in sicer: (a) tipologizacija besedotvornih pojavov v nacionalnem jeziku in (b) kontrastivni pogled na sorodne pojave v slovanskih jezikih.

Sklop, ki govori o *tipologizaciji besedotvornih pojavov v nacionalnem jeziku*, vključuje več ožjih vsebinskih področij, med katerimi so opazne naslednje.

Konceptualizacija in slika sveta z besedotvorne perspektive družijo prispevke, med katerimi je I. Uluhanov (Rusija) pomenljivo opisal nekaj pasti in pomanjkljivosti metod, ki v jeziku iščejo odraze narodne kulture in zgodovine, še zlasti, ker jezik ni glavni izvor teh zunajjezikovnih informacij, saj imajo mnoge jezikovne enote zgolj znotrajjezikovno vlogo. O konceptualnih izhodiščih za semantiko tvorjenk, o izomorfah med semantično derivacijo in besedotvorjem ter izboru semantičnih oznak, ki delajo tvorjenke sistemske oz. zgolj individualne, je spregovorila Z. Haritončik (Belorusija). A. Lukašanec (Belorusija) je z analizo leksikalnih, semantičnih in onomazioloških kategorij tvorjenk ugotavljal, da se skozi njih vendarle kaže specifična nacionalna jezikovna slika sveta. E. Karpilovs'ka (Ukrajina) se posveča novi ukrajinski

leksiki po letu 1991 in ugotavlja težnjo novih konceptualizacij v jezikovni kategorizaciji novih pojavov, povezanih s spremembo ukrajinske družbe. R. Dragičević (Srbija) navaja pogled na svet, družbeno klimo in kulturo kot dejavnike, ki vplivajo na dejstvo, da so v srbščini kot tudi drugih jezikih pri paradigmatsko povezanih leksikalnih parih tvorbeno produktivnejše tiste korenske besede, ki kažejo na negativne lastnosti človeka. S primerjalno obravnavo tvorjenk s pomenom nomina agentis v slovenščini 19. in 20. stoletja je podobno značilnost za glagole govorjenja, ki so negativno zaznamovani in zato produktivni za številne in obrazilno raznolike tvorjenke, ugotavljala I. Stramljič Breznik (Slovenija). C. Mengelev (Nemčija) je na osi koncept – mentalnost – jezik prikazala koncept poimenovanja etnika Nemeč in čas. Besedotvorne načine in sredstva v bolgarskem jeziku 19. stoletja je predstavila J. Baltova (Bolgarija).

Drugo tematsko skupino družijo opazovanja tvorjenk v zvrstno različnih besedilih. C. Avramova (Bolgarija) je opozorila na besedne družine nekaterih ključnih besed iz politične sfere na prelomu stoletja, pri tem je upoštevala tako neologizme kot okazionalizme. Obrazilne težnje samostalniških izpeljank v sodobnem makedonskem jeziku v različnih funkcijskih zvrsteh so zanimale L. Arizankovsko (Makedonija), I. Bozdechova (Češka) je predstavila zloženke kot pomembno besedotvorno vrsto, katere vloga narašča predvsem v čeških publicističnih besedilih. Širi se tvorbeno kombinatorika domačih podstav. Sobivanje kolokacij k nekaterim zloženkam pa odpira vprašanja eno- oz. večbesednosti enot in pojav novih afiksoidov. G. Nikolajev (Rusija) je razmišljal o vlogi besedotvorja v poetičnem jeziku, razmerje med be-

sedotvorjem in aksiologijo na primeru jezika posameznih socialnih skupin je zanimalo V. Vinogradovo (Rusija). S podobnim vprašanjem o besedotvornih značilnosti kriminalnega argoja se je ukvarjala E. Lukašanec (Belorusija) in J. Raeckeja (Nemčija) je s tega vidika zanimal žargon.

Interferenčne vplive in njihov odraz v nacionalnem sistemu tvorjenk je raziskovalo več avtorjev. N. Klimentko (Ukrajina) je primerjala morfološke in sintaktične dejavnike pri glagolski tvorbi v sodobni ukrajinsščini in novogrščini. K. Waszakowa (Poljska) je na besedotvorni in semantični ravni obravnavala različne procese sposojanja v sodobnem poljskem jeziku, vlogo besedotvorja v sprejemanju in stabilizaciji ukrainizmov, sprejetih v poljščino 16. in 17. stoletja, je predstavila K. Klezczowa (Poljska). Turški sufiksi, ki se postopno spajajo tudi s podstavami neturškega izvora in prinašajo stilno zaznamovanost takih tvorjenk, so bili osrednja točka prispevka B. Čorića (Srbija) in B. Štebih Golub (Hrvaška) je obravnavala zloženke v kajkavskem knjižnem jeziku, ki so številsko zelo pogoste, in dokazala, da gre v večini za kalke iz nemščine.

Drugi sklop združuje *kontrastivni pogled na sorodne besedotvorne pojave v slovanskih jezikih*. E. Koriakowcewa (Poljska) je protistavno predstavila slovarsko še neregistrirane tvorjenke s pomenom nomina actionis in z obrazilom *-izacija* v ruskih, čeških in poljskih spletnih besedilih. Ugotavljala je njihovo pomensko vrednost, posebno pa tudi njihovo pejorativnost in rectorično funkcijo v ruskih množičnih medijih. A. Nagorko (Nemčija) je razpravljala o besedotvornih procesih, ki prispevajo k sekularizaciji religiozne leksike primerjalno med nemščino in

zahodnoslovanskimi jeziki. Z gradivom dokazuje, da so jezikovni procesi profanizacije pogosto rezultat metaforičnih in metonimičnih prenosov. I. Ohnheiser (Avstrija) je besedotvorno analizirala prevode t. i. angleškega novojezika iz Orwelovega romana 1984 v ruščini, ukrajinsščini, poljščini in češčini. Problem ženskospolskih obrazil pri poimenovanju žensk, ki so nosilke določene poklicne dejavnosti, na materialu ruščine, češčine in poljščine je zanimal G. Neščimenko (Rusija). V Radeva (Bolgarija) je tvorbeno analizirala družinsko rodovno leksiko v slovanskih jezikih in prikazala nekatere nacionalne specifične. B. Tošović (Avstrija) je primerjalno opazoval nizanje predponskih obrazil v srbskem, hrvaškem in bosanskem jeziku. Najproduktivnejši pri tem so glagoli, tipični so pojavi reduplikacije ali triplikacije, redki pa primeri s štirimi prefiksi. A. Nikitevič (Belorusija) in J. Sierociuk (Poljska) pa sta obravnavala rusko-beloruske tvorbenne vzporednice s kulturno-zgodovinskega vidika na materialu narečne leksike oz. medjezikovne (poljsko-ukrajinske) vplive in njihov odraz v poljskih narečjih.

Trinajsta konferenca bo potekala od 16. do 20. maja 2011 v poljskem Poznaju pod skupno temo Slovansko besedotvorje: sistem in tekst.

Irena Stramljič Breznik

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta
irena.stramljic@uni-mb.si

BERNARD RAJH: GÚČATI PO ANTUJOŠKO. Gradivo za narečni slovar severozahodnoprleškega govora. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti (Zora 73), 2010. 293 str.

V začetku tega leta smo Slovenci na področju slovenskega narečnega slovarpisja postali bogatejši za narečni slovar z naslovom *Gúčati po antujoško* oziroma za *Gradivo za narečni slovar severozahodnoprleškega govora*, kakor v podnaslovu svoje delo poimenuje Bernard Rajh, izredni profesor slovenskega jezika na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Avtor je že leta 2001 opozoril na to, da v slovenskem prostoru primanjkuje slovarjev, ki bi služili natančnejšim jezikovnim opisom posameznih slovenskih narečij oziroma govorov, in da se slovenska narečja iz najrazličnejših razlogov vztrajno spreminjajo, še neregistrirano besedje pa za vedno izginja (Rajh 2001: 257), zato ga moramo kakovostno popisati.

Dialektologa Karmen Kenda-Jež in Peter Weiss (2009) ugotavljata, da v zadnjih šestdesetih letih število slovenskih narečnih slovarjev sicer narašča, a kljub temu zaradi močne narečne razčlenjenosti te zbirke besedja še vedno zgolj točkovno pokrivajo slovensko jezikovno ozemlje, prav tako se slovarji med seboj močno razlikujejo. Bernard Rajh je pri svojem dolgoletnem raziskovalnem delu¹ na območju današnje

¹ Bernard Rajh je leta 2002 izdal monografijo *Od narečja do vzhodnoštajerskega knjižnega jezika* (Maribor, Zora 19). Njegove razprave, ki se navezujejo na njegovo domače narečje, so: (1) *Besedno prevzemanje iz nemščine v severozahodnoprleški govor* (2004, *Annales*, 1, 195–202), (2) *Severozahodnoprleška osebna imena* (2005, *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*, Maribor: Slavistično društvo, 98–105), (3) *Glagoli v severozahodnoprleškem govoru* (2006, *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*, Maribor: Slavistično društvo, 399–406) in (4) *Tipologija in razvrstitev naglasenih samoglasnikov v severozahodnoprleškem govoru* (2008, *Škrabčeva misel VI*, Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica, 81–99).